

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำ กรณีพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา		
ชื่อผู้เขียน	นายเสื่อ อภิชาติเกรียงไกร		
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลิ้มสุวรรณ	ประธานกรรมการ	
	ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ	กรรมการ	
	อาจารย์ประสาน ตั้งสิกบุตร	กรรมการ	

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำ กรณีพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ของลุ่มน้ำในปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมทั้งภาคประชาชนได้มีความพยายามที่จะใช้กระบวนการต่าง ๆ มาแก้ปัญหา แต่ก็ยังไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดหรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดมีความสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างครบถ้วนและมีความยั่งยืน ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะปัญหาเรื่องทรัพยากรน้ำเท่านั้น

วัตถุประสงค์สำคัญอีกข้อหนึ่งของการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีฐานความเชื่อว่าการที่ประชาชนผู้ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรน้ำโดยตรง มีบทบาทในการจัดการทุกขั้นตอนของกระบวนการ จะทำให้การจัดการปัญหาต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่ง การศึกษาได้ค้นหาคำความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้จากบริบทของสังคมไทย โดยเฉพาะเงื่อนไขจากนโยบายและกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่

วิธีการศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ให้ทั้งการสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างชุมชนมหาชัย จำนวน 205 คน ใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ใช้การเดินทางสำรวจหาข้อเท็จจริงและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ใช้วิธีสนทนากลุ่ม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเข้าร่วมการประชุมสัมมนาหลายครั้งเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ และแนวทางแก้ไขของแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำลำตะคอง

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคองเคยมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำค่อนข้างน้อยหรือน้อยมาก ทั้งบทบาทในการนำเสนอปัญหา แจ้งหรือเข้าร่วมประชุม เพื่อค้นหาสาเหตุ บทบาทในการร่วมวางแผนดำเนินการ บทบาทในการออกค่าใช้จ่าย บทบาทในการออกแรงหรือเข้าร่วมแก้ไขปัญหา และบทบาทในการร่วมติดตามหรือประเมินผล การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้นมักมีแรงจูงใจจากการชักนำหรือริเริ่มจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะประชาชนคิดว่าหน้าที่ในการจัดการนั้นเป็นเรื่องของหน่วยงานราชการเท่านั้น ประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยว แต่หากหน่วยงานราชการใด ๆ มาชักชวนหรือขอร้องก็พร้อมที่จะเข้าร่วมมือด้วยส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีโครงการความร่วมมือดังกล่าวอย่างเป็นระบบและจริงจัง จะมีแต่โครงการระยะสั้น ในรูปแบบง่าย ๆ ตามนโยบายเฉพาะหน้า บทบาทของประชาชนยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง ในขณะที่หน่วยงานราชการระดับล่าง องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำและองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทมากขึ้น และได้พยายามที่จะผสมผสานบทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำลำตะคองนี้ เพื่อร่วมกันบริหารจัดการ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเพราะการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละภาคส่วนนั้นยังไม่ได้เริ่มแต่อย่างใด โอกาสต่าง ๆ ยังเป็นเพียงข้อบัญญัติในนโยบายและกฎหมายเท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ รัฐควรกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรน้ำลงไปสู่องค์กรหนึ่งองค์กรใดหรือในรูปคณะกรรมการ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในลุ่มน้ำลำตะคอง ทั้งฝ่ายประชาชน ภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร ภาคบริหาร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กรมชลประทาน เป็นต้น และควรให้อำนาจหน้าที่ในการจัดการอย่างเต็มรูปแบบแก่องค์กรดังกล่าว อีกทั้งสามารถจัดการเรื่องงบประมาณต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอีกด้วย จึงจะทำให้การจัดการปัญหาทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำลำตะคองได้รับการจัดการอย่างถูกต้องและเป็นธรรม มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในระบบอื่น ๆ อย่างยั่งยืนต่อไป

Thesis Title	People Participation in Water Resource Management : A Case of the Lamtakong Watershed in Nakhon Ratchasima Province	
Author	Mr. Seua Apichartkriangkrai	
M.A.	Man and Environment Management	
Examining Committee :	Assoc. Prof. Dr. Chukiat Leesuwan	Chairman
	Prof. Dr. Manat Suwan	Member
	Lect. Prasarn Tangsikabuth	Member

Abstract

The study on People Participation in Water Resource Management : A Case of Lamtakong Watershed in Nakhon Ratchasima Province has its current objectives to investigate various problems of this region. As there have been several procedures handled to tackle the upcoming problems by different government and private sectors, yet there does not seem to be any person or any sector could solve its problems completely with stability. Therefore, the range of this study to be specifically focused on the problems subjects of the water resource.

Since the previous time of studies has performed believably on analysis to the role of participation of the citizen that they would consume the benefit directly from the water resource because they could play a vital role to tackle with the various problems with the efficiency management. The studies has also performed to the requirement of regional people who either have official or unofficial role in the participation under the consideration from the possibility range of Thai Society.

Research on both quality and quantity have been launched to this study strategic by means of questionnaires to sampling group of 205 people who living along low-lying Lamtakong River in Mahachai community, as well as in-dept interview between the key informant and mostly section of authorities, by focus group discussion, by traveling to survey for the truth and observation with proper participation, attending the

various activities and several times of seminar in order to be informed of problems and the possible guidance to solve problems of each sector.

The results found that there was less or little participation in management to the water resource of the people who living along Lamtakong River, even none of the movements to be cooperated in plans, to evaluate the budget, to launch manpower, and to in cooperate in solving the problems nor to approach the results of this evaluation. There is no motive of persuade or initial start from any government sectors, consequently, the people declined to think that the duties of the management should belongs to the government sectors only by not being concerned in accordance with the interview to many authorities from different government sectors being shown that to be more in active role fore the willingness and the readiness of the people to take the participation. Only when there is a requirement or persuade made by the authorities. But mostly none of the eventually mentioned the cooperation has been played, only the temporary policy of short projects and simple procedures.

This study suggested that the government should laid down the management for the water resource onto either organizations which composed of representatives of each concerning region such as Administrative of Sub-district Region, Administrative of Provincial region, Municipality and Regional Sectors on low-lying Lamtakong River as well as the parties of the community, industrial, agricultural including direct concerning sectors, irrigation for instance with complete power of management and capability to handle any of budget – so as to tackle and eliminate all problems of water resource on Lamtakong River. It is to believed that the appropriated and just management would certainly be efficient and providing the good results to development and natural resource in other systems with constant stability onwards.